

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА

ГОДИШНИК

ТОМ XII, 2015 Г.

Пловдив, 2015 г.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

проф. д.п.н. Георги Манолов – *отговорен редактор*
проф. д.и.н. Тончо Трендафилов
проф. д.и.н. Асен Конарев
чл.-кор. проф. д.с.н. Димитър Димитров
проф. д.т.н. Стамен Стамов
проф. д.с.н. Димитър Костов
проф. д-р Никифор Стефанов
проф. д-р Нели Бенчева
доц. д-р Томо Борисов
доц. д-р Милена Тепавичарова
доц. д-р Илин Савов

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

проф. д.п.н. Георги Манолов
проф. д.и.н. Тончо Трендафилов
чл.-кор. проф. д.с.н. Димитър Димитров
проф. д.и.н. Асен Конарев
проф. д.т.н. Стамен Стамов
проф. д.с.н. Димитър Костов
проф. д.и.н. Димитър Саздов
проф. д-р Никифор Стефанов
проф. д-р Нели Бенчева
доц. д-р Томо Борисов
доц. д-р Атанас Лъондев
доц. д-р Илин Савов
доц. д-р Милена Тепавичарова
ас. Людмила Бойкова
проф. Даниел Кергоат – CNRC Национален център за социологически изследвания – Франция
проф. д.с.н. Франсоа Блан – Университет „Клермон Феран“, Сорбона, Институт по маркетинг
проф. д-р Йохан Бразда – Институт по бизнес администрация, Виенски университет, Австрия
проф. д-р Любиша Митрович – Нишки университет, Сърбия
проф. Никос Гусгунис – Атински университет, Гърция
проф. д.и.н. Динара Пескова – Башкирска академия на науките, Русия

Предложените материали изразяват личната позиция на авторите и не ангажират с нея Редколегията и Редакционния съвет на Годишника.

© Годишник, том XII, 2015

© Издава: Висше училище по сигурност и икономика, 2015

© Печат: ПУИ „Паисий Хилендарски“, 2015

ISSN 1313-8472

СЪДЪРЖАНИЕ

СИГУРНОСТ

Проф. д-р Никифор Стефанов

Миграционната вълна и заплахите за националната сигурност	6
--	---

Доц. д-р Илин Савов

Някои аспекти на управлението на службите за сигурност	11
---	----

Доц. д-р Томо Борисов

„Балканите горят отново“, този път не от война. Ефектът на доминото заплашва България	21
--	----

Проф. д-р Драгомир Кесеровић

Реформа безбједносно-обавјештајног система у БиХ – форма без садржаја	25
--	----

Мр Радислав Јовичић

Модел система безбједносно заштите привредних субјектата	41
---	----

Доц. д-р Миле Шикман

Савремени приступ сузбијању тешких облика криминала	50
--	----

Doc. dr. sci. krim. Mario Karadža, dis, Prof. dr. Krstan Borojević, dipl. oec., Prof. dr. Slobodan Župljanin

Restrukturiranje policijskih organizacija u Bosni i Hercegovini uvođenjem koncepta menadžmenta totalnim kvalitetom	60
---	----

ПРАВО

Степан С. Быков, Анна П. Киреенко, Екатерина Н. Невзорова

Уголовно-правовая реакция на проявления теневой экономики: границы, характер и направления совершенствования	72
---	----

СЪДЪРЖАНИЕ

Д-р Петър Ненков

**„Декларация за правата на човека и гражданина“
и нейното влияние върху националноосвободителните
революции на Балканите и в България** 100

Цанка Иванова

Системни характеристики на правото 109

ПОЛИТИКА

Проф. д.п.н. Георги Л. Манолов

Пропорционалната избирателна система 116

УПРАВЛЕНИЕ

Доц. д-р Милена Тепавичарова

**Изграждане на компетентностен модел на мениджъри
и експерти по управление на човешките ресурси
в стопанските организации** 131

Д-р Катина М. Вълева

Криза в предприятието – симптоми, причини и фактори 142

Dessislava Pickett, PhD

Lending to small businesses and debt management 152

Снежана Димитрова

**Същност на понятието „организационна култура“
като част от управленската функция
„Мотивиране на човешкия фактор“** 163

ИКОНОМИКА

Проф. д-р Иванка Костова

Основите на ценообразуването 173

Гл. ас. д-р Десислава Шатарова

Анализ на инвестициите в България през 2015 г. 183

Гл. ас. д-р Михаил Михайлов

Качество на живот в област Видин 190

ФИНАНСИ

Доц. д-р Атанас Лъондев

Финансова стабилност на икономиката 197

ТУРИЗЪМ

*Доц. д-р Кремена Никовска, доц. д-р Иван Обрешков,
проф. д.т.н. Стамен Стамов*

**Туристическият ресурс в България – предпоставка
за развитие на алтернативните форми на туризъм** 207

ОБРАЗОВАНИЕ

Доц. д-р Тони Михова, ас. Христина Дайлянова

**Оперативна програма „Наука и образование
за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г. –
възможности и предизвикателства** 214

КОМУНИКАЦИЯ

Ас. Таня Б. Гилова

Процес на комуникация – управление и моделиране 220

CONTENTS 226

УКАЗАНИЯ 229

CONTENTS

SECURITY

Prof. Nikifor Stefanov, PhD

The Wave of Migration and Threats to the National Security 6

Ass. Prof. Ilin Savov, PhD

Some Aspects of the Management of Staff for Security 11

Assoc. Prof. Tomo Borisov, PhD

**„The Balkans are Burning Again“, This Time not of War.
The Domino Effect is Threatening Bulgaria** 21

Prof. Dragomir Keseroviñ, PhD

**Reform of Security-Intelligence System
of Bosnia and Herzegovina – a Shell** 25

Mr. Radislav Jovichiñ

**The Model of the System Security Protection
of Business Entities** 41

Ass. Prof. Mile Shikman, PhD

Modern Approach against Serious Crime 50

Ass. Prof. Mario Karadža, PhD, dis,

Prof. Crstan Borojević, PhD, dipl. oec., Prof. Slobodan Župljanin, PhD

**Restructuring of Police Organizations in Bosnia
and Herzegovina by Introducing the Concept
of Total Quality Management** 60

LAW

Stepan S. Bykov, Anna P. Kireenko, Ekaterina Nevzorova

**Criminal Law's Reaction to Shadow Economy:
Borders, Character and Areas for Improvement** 72

Petar Nenkov, PhD

The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen“ and its Influence on the National Independence Revolutions in the Balkans and Bulgaria	100
--	-----

Tsanka Ivanova

System Features of Law	109
-------------------------------	-----

POLITICS

Prof. Georgi L. Manolov, DPS

The Proportional Electoral System	116
--	-----

MANAGEMENT

Ass. Prof. Milena Tepavicharova, PhD

Building a Competency Model for Managers and Experts in Human Resources Management in Business Organizations	131
---	-----

Katina M. Valeva, PhD

Crisis in the Enterprise – Symptoms, Causes and Factors	142
--	-----

Dessislava Pickett, PhD

Lending to Small Businesses and Debt Management	152
--	-----

Snezhana Dimitrova

Meaning of the Concept „Organizational Culture“ as a Part of the Managerial Function „Motivation of the Human Factor“	163
--	-----

ECONOMICS

Prof. Ivanka Kostova, PhD

Fundamentals of Pricing	173
--------------------------------	-----

Ch. Ass. Desislava Shatarova, PhD

Analysis of Investments in Bulgaria in 2015	183
--	-----

CONTENTS

Ch. Ass. Mihail Mihaylov, PhD

Quality of Life in Region Vidin 190

FINANCE

Ass. Prof. Atanas Lyondev, PhD

Financial Stability of the Economy 197

TOURISM

*Ass. Prof. Kremena Nikovska, PhD, Ass. Prof. Ivan Obreshkov, PhD,
Prof. Stamen Stamov, DTS*

**The Tourism Resource in Bulgaria – a Prerequisite
for the Development of the Alternative Forms of Tourism** 207

EDUCATION

Ass. Prof. Tony Mihova, PhD, Ass. Hristina Daylyanova

**Operational Programme „Science and Education
for Intelligent Growth“ 2014 – 2020 –
Opportunities and Challenges** 214

COMMUNICATION

Ass. Tanya B. Gigova

**The process of Communication –
Management and Modeling** 220

INSTRUCTIONS for Articles for „Yearbook of HSSE“ 226

УКАЗАНИЯ за представяне на статиите за „Годишника на ВУСИ“

Раздел I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Годишникът на ВУСИ се издава в няколко отделно оформени научни направления: Политика, Икономика, Управление, Финанси, Туризъм, Право и Сигурност. Годишникът се издава като единно книжно тяло, а също така и в онлайн версия, поместена на сайта на ВУСИ – www.vusi.bg.
2. Статиите трябва да имат оригинален научен принос. Обзорни статии се печатат с изричното съгласие на Редколегията.
3. Статиите се представят на един от работните езици на Годишника: български, руски, английски, немски, френски. Резюмето и ключовите думи към статията са съответно на английски език (ако статията е на български език) и на български език (ако статията е на чужд език). След основното заглавие и автора/ите по същия съответен начин се дават преведени заглавието и автора/ите.
4. Обемът на всяка статия е до 6 стр. А4, с шрифт Arial, 10,5 pt, разстояние Single, двустранно подравнено, отстъп на първия ред 1 см.
5. Авторите носят пълна отговорност за научната оригиналност и достоверност на резултатите, за стилового и езиковото оформление на статиите и резюметата.
6. Всеки автор може да участва в Годишника с 1 статия самостоятелно и/или с 1 в съавторство, но с не повече от общо две статии.
7. Статиите се предават в редакционната колегия от 1 юни до 10 октомври.
8. Всяка статия се представя в два печатни екземпляра и в електронна версия (в MSWord format), която се изпраща на служебната електронна поща на членовете на Редколегията – info@vusi.bg.

Раздел II. ПРАВИЛА НА РЕЦЕНЗИРАНЕ

1. Статиите ще бъдат рецензирани от по един рецензент, научната степен, академичната длъжност и името на когото ще бъде посочено в съдържанието на Годишника.
2. Рецензентът трябва да е хабилитиран преподавател или да има научна степен „доктор“ в съответната област. Един преподавател не може да бъде рецензент на повече от две статии.
3. Рецензентът се определя на заседание на съответното звено (катедра, департамент и т.н.), където е на щат първият автор. Всяка представена статия се придружава с протокол за избор на рецензент.
4. Сроктът за рецензиране е до три седмици от датата на възлагане.
5. При положителна рецензия редакционната колегия връща статиите на авторите за нанасяне на необходимите корекции.
6. Преработените ръкопис и електронната му версия, придружени с декларация за отразените забележки на рецензента, се представят в редакционната колегия най-късно до 10 ноември. Статии, предадени след този срок, остават за следващата година.

Раздел III. ТЕХНИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

1. Статиите трябва да са написани на MSWord 2003 (или на по-висока версия на програмата), като на диск статиите са записани във файлов формат doc. Файлът не се архивира.
2. За форматирането на статиите менютата на Word 2003 се настройват по следния начин:

Page setup:	<u>Margins:</u> Top - 2 cm; Bottom - 2 cm; Left - 2; Right - 2 cm
	Gutter - 0; Header - 1 cm; Footer - 1 cm
	<u>Paper Size:</u> A4 (21 x 29.7 cm)
Format:	<u>Font:</u> Arial; Font style - Regular; Size - 10,5

Paragraph: First line - 1 cm; Line Spacing - Single; Alignment - Justified; Indentation: Left - 0, Right - 0; Spacing: Before - 0; After - 0

3. Страниците не се номерират.

4. Първата страница на статията се оформя по следния начин:

1) Най-горе на български и на английски език с главни букви се изписва ГОДИШНИК НА ВУСИ и научното направление.

2) След един празен интервал с главни букви се изписва наименованието на статията на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език) и се центрира.

3) След празен интервал с малки букви се изписват имената на авторите – пълното собствено и фамилното име на автора/авторите (в случай че са повече от трима, се допуска инициално съкращение на собствените имена), научни звания и степени на български език (ако статията е на български език) или на съответния чужд език (ако статията е на чужд език).

4) След един празен интервал по същия начин се изписват на английски език заглавието на статията и имената на авторите (ако статията е на български език) или на български език (ако статията е на чужд език).

5) След един празен интервал с малки букви се изписва **Abstract**: и на английски език с *Italic* се помества резюмето на статията. На нов ред също с малки букви се изписва **Keywords**: и на английски език също с *Italic* се пишат ключовите думи (Всичко това 9 pt) (ако статията е на български език); или се дават **Резюме**: и **Ключови думи**: (9 pt) (ако статията е на чужд език).

6) След един празен интервал следва текстът на изложението.

7) За основния текст на доклада се използва автоматично пренасяне: Tools – Language – Hyphenation – Automatically hyphenate document.

8) Забележките под линия са: двустранно подравнени, шрифт Arial, 8,5 pt, разстояние Single, разстояние отгоре, отдолу, отляво и отдясно - 0 см, отстъп на първия ред на абзаца - 0 см.

9) След един празен интервал от основния текст следва **Литература**, 9 pt, като при оформянето се спазват азбучният ред по фамилия на автора и стандартът за библиографско описание.

5. Заглавията на отделните части/точки на статията се печатат с малки букви, **Bold** и се центрират. Преди и след заглавията на разделите се оставя празен интервал.

6. Таблици, фигури и източници

1) Таблици, графиките и фигурите са черно-бели, враждат се софтуерно в текста, номерацията им е с арабски цифри.

2) Думата **Таблица** се изписва изцяло, с малки букви, **Bold**, *Italic*. Заглавието на таблицата се изписва на същия ред, с малки букви, само **Bold**, без отстъп, двустранно подравнено, преди таблицата. Текстът и имената на величините в анетките започват с главна буква, а в края им не се поставя точка.

3) Допустимата максимална ширина на фигурите и графиките е 12 см (пропорционално). Съкращението **Фиг.** се изписва с малки букви, **Bold**, а заглавието на фигурата се изписва на същия ред, с малки букви, но **Bold**, *Italic*, без отстъп, двустранно подравнено, преди фигурата.

4) Източниците на таблици, графики и фигури се посочват под тях: **Източник**: и следва текстът, 9 pt, *Italic*.

7. Математическите формули и уравнения се номерират в десния край на печатното поле с арабски цифри във вида (1), (2) и т.н.

8. Литературните позовавания се посочват в текста в последователно нарастващ ред, номерата им се поставят в квадратни скоби, например: [1], [3 – 7] и т.н.

9. В края на статията се изписват имената на автора/ите и се посочват неговият/техният адрес, тел., e-mail. Упоменава се и кой е водещият автор.

Висше училище по сигурност и икономика

ГОДИШНИК
ТОМ XII, 2015 Г.

Българска
Първо издание

Отговорен редактор: проф. д.п.н. Георги Манолов

Редактор: Олга Емилова

Коректор: Камелия Алексиева

Предпечат: Камелия Алексиева

Печат и подвързия: ПУИ „Паисий Хилендарски“

ISSN 1313-8472

Пловдив, 2015